

ALHEMIJA SNOVIĐENJA PROF. DR MIODRAG ŽIVANOVIĆ

Miodrag Živanović, *Alhemija snoviđenja* (Grafid, Banja Luka, 2023.)

Prikaz

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10498336>

Ana Galić

Udruženje Sofia, Banja Luka
ana.galic.bl@gmail.com

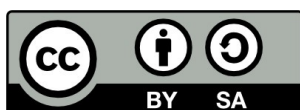
Pošto sam zaprimila sadržaj ove knjižice sirov, dakle bez sadržaja, tako sam odlučila i da slobodnije pristupim recenziji ovog djela. Za početak, neodredivo je kojoj filozofskoj formi pripada ovaj nama već svima poznati način propovijedanja profesora Živanovića iliti čika Žileta ili jednostavno Čovjeka sa kojim smo mogli ljudski popričati. Tako da bi možda bilo najljepše da ostavimo formalnu recenziju po strani, a da se latimo suštine izrečenog.

Već od same **Najave**, kako je autor oslovio svoj uvod, imamo pobrojane elemente po kojima je Živanović svojim čitaocima već prepoznatljiv: alhemija, snovi, boje. Iako i autor doduše čitavim svojim bićem teži da se oslobodi sistematskih stega zapadno-filozofske misli, ipak nam je naveo iz kojih poglavlja se ova knjiga sastoji, tako da tokom uvoda saznajemo da ćemo čitati šest poglavlja, imenovanim po bojama: crna, bijela, crvena, zelena, plava i zlatna. Baš kako i naslućujemo, svaka boja odgovara sadržaju izrečenog, tako da nazivi predstavljaju uvertiru u ono što čitaoca čega unutar njih.

U poglavlju **Crna** Živanović piše o smrti kao fenomenu postojanja, što nas ne iznenađuje s obzirom na njegovo zanimanje ontologijom kao filozofskom disciplinom. U posve ličnom tonu nas uvlači najprije poezijom u opis onoga što nas sve čega, ali prvenstveno u ljepotu života koja je postojala prije tog fenomena, tokom, ali koja postoji i poslije, samo što joj svjedoče drugačiji ljudi. (Možda ipak ti isti ljudi, ali izmijenjeni.) To su stihovi Izeta Sarajlića, Ivana Gorana Kovačića, preko Šimića do Maka Dizdara i onih koje nam autor nije stigao napisati. Izdvajamo ovdje zapisanu rečenicu iz Poretka vremena Karla Rovelija:

Svakog dana bezbroj ljudi umire, a onda opet oni koji preostanu, žive kao da su besmrtni.

Ovdje čitalac može osjetiti koliko je filozofski način razmišljanja autora bezvremen, upravo kao pisci o kojima i sam pripovijeda. Neka od pitanja koja bi mogla iskrnuti u čitaocu su sljedeća: Da li bismo na vrijeme trebali misliti koliko mi

zapravo glorifikujemo tijelo i postoji li neka naplata ukoliko ga precijenimo u cvijetu mladosti? Može li se mladost proživjeti na neki drugačiji način, osim bluda i razvrata i možemo li pokajanjem izmijeniti starost, ako smo se već odali Dionisu u mladosti? Da li je bol fenomen postojanja?

Bijela otpočinje Blochovim *Principom nada* i vraćanju autora njemu omiljenim temama: snovima, nadi i anticipirajućoj svijesti (Blochovi termini). Tačnije, autor zastaje na metafori koju Bloch pripisuje alegoriji i simbolu. Pojam neprebol kao autentični autorov izraz takođe se pojavljuje u ovom poglavlju i tu ga autor ističe kao metaforički spoj smrti i života, onog nečega što se živi, a ne želi da se živi. Mi ćemo se ovdje upoznati sa dva pokretača na pisanje ovog djela: to je najprije Živanovićev san, a zatim i tekst Kaspera Hevelera. Metafora koja predstavlja spoj smrti i života za Živanovića je „Mala noćna muzika“ Wolfganga Amadeusa Mocarta, upravo jedna alegorija i simbol – smrt ovog muzičkog velikana, koju je Živanović sanjao, a Heveler zapisao.

Crveno poglavlje je poglavlje Friedricha Nietzschea. Autor u ovom poglavlju ima kratak dah, te nam samo saopštava suštinu koju je izvukao iz Ničeovog opusa, a to je pojam kao negacija samog postojanja, odnosno negacija čovjeka. Po njemu je kompletna filozofija ili ljudsko stvaralaštvo u cjelini jedna negacija nečega većeg od sebe, nečega čemu je Nietzsche vatreno težio, te s prezirom svjedočio svemu što je čovjek s razumom, tj. poimanjem stvorio.

Zelena je Physis, tj. priroda. A Physis je sve, tj. život sam, navodi autor. I ovdje smo već na samom početku opomenuti kako je duh dekadencija daha, te da nikada ne smijemo zaboraviti koliko je naše postojanje primarno vezano za dah (a možda uopšte nije vezano za duh). Pitagora, Anaksimenes, Živanovićev pas Otto, Sreten Petrović, Predrag Matvejević, Albert Camus...sve su mislioci koji su i sami osjetili ovaj dah života, te o njemu pokušali i da nas obavijeste. Autor i sebe i nas ovdje pita gdje da oslušujemo sam život, te nam preporučuje tišinu. Prolazimo opet kroz misli Petera Englund, Karla Marxa, Jeana Baudrillarda, Friedricha Hölderlina, Jürgena Habermasa, Theodora Adornoa, a iz njih dolazimo do nimalo „prirodnog“ zaključka, a taj je da priroda više ne može da diše kao nekada, dok čovjek nije počeo da misli, što dijelom zbog tog nagrđenog bića zvanog čovjek, što zbog svojih sopstvenih zakona. A koje je moguće spasenje te prirode, možda će se razriješiti u neprirodnim rješenjima.

Plava nas vodi iznad nas samih, samog autora, te autorovog teksta uopšte (ko još ima krila da poleti). Magičnost plave boje autor nam dočarava događajem i snom: događaj uključuje studente Filologije u Zagrebu koji su počeli svakodnevno komunicirati na latinskom jeziku, a u snu je riječ o okupljanju poznatih mislilaca kod Empedokla na Agrigentu uključujući i Živanovića koji se sprema da im objavi da je ova knjižica spremna za štampu – zajedničko im je proticanje vremena ali ne po linearnom slijedu, nego po sebi zadatom, što upravo ova plava boja ima sposobnost da podari – bezvremenost ili vječno postojanje.

I u zadnjem poglavlju oslovljenom **Zlatna**, čitamo možda vrhunce ljudskog stvaralaštva, upravo one koji isijavaju svojim bogatstvom po ljudski rod. Naravno, ova zlatna boja je ona kojom slika sam autor upravo ovu svoju knjižicu, odnosno i sam svoj život, a pri tome pominje Vladimira Premeca i osvrta na postojanje časopisa Helios, zatim se podsjeća na Friedricha Schillera, osvrt na gostovanje pedagoga u drugom razredu osnovne škole... A sa Vaskom Popom i Ponoćnim Suncem Živanović donekle daje mrvicu kojim putem bismo trebali ići ako želimo da se zaista bavimo alhemijom: putem pjesnika, najbolje oko ponoći, a sa očima koje gledaju u ponoćno sunce.

Uz **Odjavu** kao vida zaključka ili prologa ovog djela, Živanović nam je naveo nekoliko smjernica kako se postaje alhemičar. Za alhemičara se ne treba školovati, tu ne postoji određeno zvanje, alhemičar može i treba biti svako od nas.

Sa ovim djelom, autor nam predaje svoje srce koje živi u svijetu mašte i zove i nas da krenemo u taj svijet, mnogo veseliji od ovoga našeg, u svijet gdje se osjeća, a ne gdje se misli. Autor želi da se još malo igramo i da ne zaboravimo kako to izgleda prepustiti se samom životu, baš kao što smo činili kad smo bili djeca. Lirski stilom kojim Živanović svaki put osvjetli naše umove i ovaj put je poslužio da se duboko uvuče u dušu čitaoca. S obzirom da je autor ove knjige (ipak moramo reći) jedan filozof, knjiga ispunjava suštinu svojom zapitanošću nas sopstvenim postojanjem i postavljanjem pitanja šta jeste realno, a šta nije, tako da čitalac ima priliku da sa svakim narednim dahom primjeni ili promijeni ono što je saznao u ovom djelu.

U Banjoj Luci, 01.11.2023. godine

Ana Galić mr